

الگوی تعاملی عوامل مؤثر بر توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش

زهرا جواهری قاسم پور^۱، حمید قاسمی^{۲*}، نازنین راسخ^۳

۱. دانشجوی دکتری گروه مدیریت ورزشی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران
۲. دانشیار گروه مدیریت ورزشی، واحد تهران، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران
۳. استادیار گروه مدیریت ورزشی، واحد تهران، پژوهشگاه تربیت بدنی، تهران، ایران

تاریخ ارسال: ۱۴۰۲/۰۵/۲۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۱۵ تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۰۴/۲۵

چکیده

تحقیق حاضر با هدف طراحی الگوی تعاملی عوامل مؤثر بر توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش طراحی و اجرا گردید. روش تحقیق حاضر آمیخته (کیفی-کمی) بود. جامعه آماری تحقیق شامل نخبگان در حوزه تحقیق بودند که بدین منظور تعداد ۱۳ نفر برحسب روش نمونه گیری هدفمند به عنوان نمونه تحقیق مشخص گردیدند. ابزار گردآوری تحقیق شامل پرسشنامه محقق ساخته و مصاحبه نیمه ساختاریافته بود. در در بخش کیفی جهت بررسی روایی از قابلیت باور پذیری (اعتبار)، انتقال پذیری و تایید پذیری استفاده گردید. روایی پرسشنامه با توجه به نظر خبرگان مورد بررسی قرار گرفت. همچنین پایایی این پرسشنامه با استفاده از روش محاسبه آلفای کرونباخ مورد بررسی قرار گرفت ($\alpha = 0/85$). در قسمت تجزیه و تحلیل کمی تحقیق، از روش گراند تئوری از نوع گلیزر و کدگذاری باز، محوری و نظری استفاده گردید. در قسمت تجزیه و تحلیل کمی تحقیق، از روش دیمتل استفاده شد. کلیه فرایندها تجزیه و تحلیل داده های تحقیق در نرم افزار EXCEL انجام شد. نتایج تحقیق نشان داد که در مجموع ۶ عامل کلی به عنوان عوامل فردی، محیطی، ماهیتی، تکنولوژی، آموزشی و مدیریتی به عنوان عوامل مؤثر بر توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش شناسایی گردید. مطابق الگو مشخص گردید که نقش عوامل مدیریتی و آموزشی در بروز و شکل گیری سایر عوامل در جهت توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش مهم و مشخص می باشد.

واژه های کلیدی: سواد ارتباطی، ارتباطات، تعاملات اجتماعی، محیط اجتماعی، معلم

مقدمه

ارتباطات به‌عنوان یکی از ارکان مهم زندگی امروزی می‌باشد (Isidora, 2020). ایجاد ارتباطات مطلوب یکی از عوامل مهم در موفقیت افراد و سازمان‌ها می‌باشد (Pasandeh, 2020). مهارت‌های ارتباطی توانایی‌ای هستند که قابل توسعه بوده و خود را در عملکرد نشان می‌دهد و به‌ندرت به‌صورت بالقوه است (Katz, 2019). هم‌اکنون انقلاب اطلاعات و ارتباطات مرزهای ملی را در نوردیده و تحولات شگرفی را در عرصه جهانی‌شدن خلق کرده است. از این‌رو حجم بالای اطلاعات و دانش‌های تازه به‌راحتی از طریق شبکه‌های اطلاعاتی در دسترس همگان قرار گرفته و دیگر جای هیچ‌گونه تردیدی در شکل‌گیری دهکده جهانی وجود ندارد (amrai, 2021). یکی از مباحث مهم در حوزه ارتباطات؛ مقوله "سواد" می‌باشد (Gibson, 2021). از طرفی تعاریف زیادی در مورد سواد ارائه شده است که از آن جمله می‌توانیم به این موارد اشاره کنیم که؛ توانایی خواندن و نوشتن، اولین تعریفی که از سواد در اوایل قرن بیستم ارائه شد، صرفاً به توانایی خواندن و نوشتن زبان مادری معطوف بود. طبق این تعریف، فردی باسواد محسوب می‌شد که توانایی خواندن و نوشتن زبان مادری خود را داشته باشد. در اواخر قرن بیستم، سازمان ملل تعریف دومی از سواد را ارائه کرد. در این تعریف جدید، علاوه بر توانایی خواندن و نوشتن زبان مادری، توانایی استفاده از رایانه و یاد داشتن یک‌زبان خارجی هم اضافه شد. بدین ترتیب به افرادی که توان خواندن و نوشتن، استفاده از رایانه و صحبت و درک مطلب به یک‌زبان خارجی را داشتند، باسواد گفته شد (Marefat & et al, 2018). ارتباط یعنی انتقال پیام از یک فرد به فرد دیگر، یا از یک فرد به عده‌ای از افراد به‌صورت کلامی (صحبت کردن باحالت‌های مختلف، نوشته) و یا غیرکلامی (حرکات دست، حالت چهره، تصاویر، استفاده از لباس‌های خاص) باهدف تأثیرگذاری بر افکار، احساسات و رفتار دیگران (Majedi & et al, 2018).

یکی از انواع سوادها؛ سواد ارتباطی می‌باشد که نقش مهمی در روند بهبود و گسترش تعاملات اجتماعی دارد (Lio & et al, 2018). سواد ارتباطی به‌عنوان یکی از سوادهای ضروری در تعریف یونسکو به‌عنوان توانایی برقراری ارتباط مناسب با دیگران و دانستن آداب اجتماعی مطرح شده است. با مروری بر انواع سوادهای مطرح‌شده در سطح جهان می‌توان دریافت که محور کلیدی در همه آن‌ها بهینه‌سازی درک و کاربرد ارتباط در حوزه‌های خاص است (Marefat & et al, 2018). سواد ارتباطی نقش مهم و تعیین‌کننده‌ای در عملکرد اجتماعی افراد و گروه‌ها دارد. به‌صورتی که بهره‌گیری از سواد ارتباطی می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در پیشبرد اهداف اجتماعی افراد داشته باشد (Rumata & Sakinah, 2020). مطالعه در زمینه‌ی ارتباطات بین فردی، به‌منظور برقراری هرچه بهتر ارتباطات، امروزه در مرکز توجه سازمان‌ها قرار دارد، به‌طوری‌که ارتباطات اثربخش، کلید موفقیت آن‌ها در صحنه‌ی رقابت با یکدیگر است. پیشرفت تکنولوژی برای موفقیت سازمان لازم است اما کافی نیست. اهمیت مدیریت منابع انسانی از دیرباز مورد توجه ویژه‌ای قرار گرفته است. رهبران، مدیران و اعضای سازمان‌ها در شغل خود، همواره با تصمیم‌گیری روبرو هستند و برای آنکه بتوانند تصمیمات مناسب را در زمان مناسب بگیرند، نیاز به اطلاعات دقیق و به‌موقع دارند که از طریق برقراری ارتباط با دیگر اعضای سازمان به آن‌ها دست پیدا می‌کنند (Majedi & et al, 2018). در فرآیند ارتباطات، هرچه مفهوم درک شده توسط گیرنده به مقصود اصلی فرستنده نزدیک‌تر باشد، ارتباط اثربخش‌تر است. به‌منظور جلوگیری از بروز اختلال در ارتباطات بین فردی و در راستای پیشرفت سازمان، لازم است تا مدیران از عوامل تأثیرگذار بر ارتباطات بین فردی آگاه باشند و به‌خوبی آن‌ها را مدیریت کنند (Zarei & et al, 2020).

پژوهشگران زیادی در مورد سواد ارتباطی تحقیق کرده‌اند. زارعی بیدسرخ و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی به این نتایج دست یافتند که سواد ارتباطی در توسعه متناسب ورزش بسکتبال در شهر کرمانشاه تأثیر داشته است بدین معنی که هر چه میزان توانمندی افراد در ایجاد رابطه با دیگران و میزان بهره‌گیری از شیوه‌های متناسب بیشتر باشد، این امر می‌تواند در پیشرفت حرفه ورزشی اثرگذار باشد (Zarei & et al, 2020). قشمی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی تحت عنوان بررسی نقش میانجی سواد ارتباطی در رابطه بین مهارت‌های اطلاعاتی و خودکارآمدی کارآفرینانه به این نتایج دست یافتند که کلیه روابط بین متغیرها معنی‌دار بوده و مدل نظری پژوهش تأیید و به‌عنوان مدل نهایی پذیرفته می‌شود. نقش میانجیگری سواد ارتباطی نیز آشکار شد و رابطه بین مهارت‌های اطلاعاتی باسواد ارتباطی و مؤلفه‌های آن مثبت و معنی‌دار بوده و مهارت‌های اطلاعاتی و مؤلفه‌های آن پیش‌بینی کننده سواد ارتباطی بودند (Gheshmi & et al, 2019). قاسمی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی به این

نتایج دست یافتند که تمهای اصلی سواد ارتباطی شامل ارتباط مبتنی بر حواس، ارتباط تخصصی و ارتباط در سطوح مختلف بود. تم اصلی ارتباط مبتنی بر حواس مشتمل بر تمهای فرعی سوادهای بینایی، شنوایی، بویایی، لامسه و چشایی بود. تم اصلی ارتباط تخصصی مشتمل بر تمهای فرعی سوادهای سخن گفتن، نوشتن، خواندن، دیدن، زبان بدن، فناوری‌های ارتباطی، ارتباط بین فرهنگی، تبلیغاتی، ارتباط سازمانی، روابط عمومی، روابط بین‌الملل، حقوق شهروندی، مالی، تجاری، هیجانی و پژوهش ارتباطی بود. تم اصلی ارتباط در سطوح مختلف نیز مشتمل بر سوادهای درون فردی، میان فردی، گروهی، جمعی و فرا فردی بود؛ بنابراین باید به این نکته توجه داشت که سرعت تحولات ارتباطی در دنیای امروز، به همان اندازه که ضرورت توجه و تأکید بر سواد ارتباطی را افزایش می‌دهد، به همان اندازه بازنگری و به‌روزرسانی آن را متناسب با تحولات ارتباطی روز افزایش می‌دهد (Ghasemi & et al, 2019). ایسیدورا (۲۰۲۰) پژوهشی با عنوان مدیریت عملکرد مؤثر از طریق ارتباطات درون‌سازمانی به‌منظور ایجاد هویت مشترک به انجام رساند. یافته‌های پژوهش نشان داد که هر دو هویت مشترک و غیرمشترک می‌تواند به ارتباطات سازمانی بهتر منجر شود. همچنین شکل‌گیری همکاری درون‌سازمانی و کار مشارکتی می‌تواند عملکرد و کارایی سازمان را ارتقاء دهد (Isidoura, 2020). پوکزواردوسکی (۲۰۲۰) تحقیقی در ارتباط با مربیان و قهرمانان پرداختند و اشاره بر این داشتند که شناخت مهارت‌های ارتباطی افراد و اعمال نفوذ بر آنان به‌منظور تحقق اهداف سازمانی موضوعی اساسی در مطالعه رفتار انسانی است. بر همین اساس ایجاد ارتباط، احساس اجتماعی بودن را در انسان برمی‌انگیزد و در برقراری این ارتباط فرد به مهارت‌های تازه و طرز فکرهای جدید دست می‌یابد تا جایی که هرچه سازمان‌ها گسترده‌تر می‌شوند، ارتباطات انسانی شکل پیچیده‌تری به خود می‌گیرند (Poczwadowski, 2020). امروزه مهارت‌های ارتباطی مدیران رو به تعالی می‌باشد، از این‌رو مدیران سازمان‌های ورزشی به دانش برقراری ارتباط نیاز دارند. یک مدیر ورزشی لایق با هر دو عامل محیطی مثبت و منفی ارتباط برقرار خواهد کرد تا سازمان بتواند راه‌هایی را برای تحقیق و بحث روی سرمایه‌های مثبت و منفی نشان دهد. ارتباط مؤثر می‌تواند به یکی از مهم‌ترین اهداف سازمان‌ها تبدیل گردد. مدیران باید دیدگاه ارتباطی داشته باشند (Ghasemi & et al, 2019). یکی از گروه‌های منابع انسانی در سیستم آموزشی هر کشوری، معلمان می‌باشند. درواقع، معلمان از اصلی‌ترین منابع انسانی در آموزش و پرورش می‌باشند که معلمان تربیت‌بدنی نیز از آن دسته می‌باشند. معلمان تربیت‌بدنی از جایگاه ویژه‌ای در بین دانش‌آموزان برخوردارند. دانش‌آموزان اصولاً به دلیل ماهیت متفاوت درسی تربیت‌بدنی، ارتباط صمیمانه‌تری با معلم تربیت‌بدنی خود برقرار می‌کنند. همین امر باعث می‌شود که این معلمان به‌عنوان الگوهای موردنظر در همه حیطه‌های سلامتی، جسمی، رفتاری و اخلاقی برای دانش‌آموزان، انتخاب شوند. از این‌رو آمادگی کامل این معلمان در تمامی جنبه‌های زندگی بسیار حائز اهمیت می‌باشد. درواقع با استفاده از تکنیک‌های بهسازی منابع انسانی می‌تواند شاهد عملکرد بهتر این دسته از معلمان بود. در پژوهش‌های بسیاری به بررسی عملکرد معلمان تربیت‌بدنی پرداخته شده است و بدین منظور شاخص‌هایی برای ارزیابی آن‌ها تدوین شده است. از این‌رو با توجه به نقش مثبت فعالیت‌های معلمان تربیت‌بدنی و نقش پررنگ بهسازی منابع انسانی بر عملکرد کارکنان و همچنین نبود منابع تحقیقاتی مرتبط با سواد ارتباطی و استراتژی‌های توسعه آن، انجام پژوهش حاضر باهدف طراحی مدل توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش مهم و ضروری می‌باشد. با یادگیری سواد ارتباطی رابطه‌ی ما حتی باکسانی که نظرشان بسیار با نظر ما متفاوت است نیز پیشرفت خواهد کرد و زاویه‌ی دید جدیدی نسبت به آن پیدا کرده و موفق خواهیم شد در عین حفظ نظرات خودمان ارتباط عمیق‌تری با آن‌ها نیز برقرار کنیم. اهمیت موضوع فوق بسیار زیادتر از آنچه در نگاه اول به نظر می‌رسد است، چون اگر ما بتوانیم باکسانی که اختلاف داریم ارتباط برقرار کرده و ارتباطمان را تا حدی هم که شده گسترش دهیم، از هر نظر دنیای بهتری را برای خود و آن‌ها خواهیم آفرید. با توجه به اهمیت سواد ارتباطی؛ نبود مطالعات جدی در مسیر توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی می‌تواند منجر به کاهش سیستم عملکردی ورزش مدارس گردد. به عبارتی پایین بودن سطح سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی می‌تواند نظام استعدادیابی در ورزش مدارس را به صورت جدی دچار مشکل نماید. از طرفی با توجه به وجود مشکلات عمده در ورزش مدارس؛ نمی‌توان انتظار داشت که عواملی که منجر به توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی می‌گردد را به صورت یکپارچه اجرایی نمود. این مساله باعث شده است تا لزوم برنامه ریزی بهینه جهت اجرایی سازی عوامل مؤثر کلیدی در مسیر توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی را فراهم نمود. به عبارتی عدم توجه نظامند به مساله سواد ارتباطی در میان معلمان تربیت‌بدنی و همچنین وجود مشکلات عمده در این خصوص باعث شده است تا معلمان

تربیت بدنی از سطح یکسانی از سواد ارتباطی برقرار نباشند و تفاوت های عمده ای در خصوص میزان سواد ارتباطی آنان وجود داشته باشد. این مسئله سبب گردیده است تا ابهامات اساسی در خصوص روند توسعه سواد ارتباطی و عوامل مؤثر بر آن وجود داشته باشد؛ بنابراین تحقیق حاضر باهدف الگوی روابطی عوامل مؤثر بر توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش در پی پاسخ به این سؤالات است که عوامل مؤثر بر توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش چه می باشد؟ و الگوی روابطی این عوامل چه می باشد؟

روش شناسی

تحقیق حاضر از جمله تحقیقات آمیخته می باشد که به صورت روش های کیفی و کمی انجام گردید و با توجه به کاربرد آن در محیط وزارت آموزش و پرورش از جمله تحقیقات کاربردی می باشد. روش گردآوری داده ها در تحقیق حاضر به صورت میدانی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمامی نخبگان آگاه به موضوع پژوهش بودند که این افراد، به صورت هدفمند انتخاب شدند. به منظور شناسایی این نمونه ها، از روش نمونه گیری هدفمند استفاده گردید. این نمونه گیری تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت و در نهایت تعداد ۱۳ نفر به عنوان نمونه مشخص گردیدند. به عبارتی با توجه به ماهیت روش کمی پژوهش (رویکرد دیمتال) که نیاز به خبرگان و افراد آگاه به موضوع پژوهش دارند؛ لذا جامعه آماری پژوهش در بخش کیفی و کمی یکسان بود. ویژگی های خبرگی نمونه های تحقیق در سه حوزه تحصیلات (دارا بودن مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر مرتبط با موضوع پژوهش)، پژوهش (دارا بودن حداقل ۳ مقاله علمی در حوزه پژوهش) و تجربه (دارا بودن حداقل ۷ سال سابقه شغلی در حوزه ورزش آموزش و پرورش) بود.

ابزار گردآوری تحقیق حاضر در بخش کیفی، مصاحبه نیمه ساختاریافته می باشد. در بخش کیفی تحقیق جهت بررسی روایی از قابلیت باور پذیری (اعتبار)، انتقال پذیری و تایید پذیری استفاده گردید. بدین منظور محقق جهت بررسی قابلیت باور پذیری از تایید فرایند پژوهش توسط هشت متخصص و همچنین استفاده از دو کدگذار جهت کدگذاری چند نمونه مصاحبه جهت کسب اطمینان از یکسانی دیدگاه کدگذاران استفاده گردید. همچنین جهت بررسی انتقال پذیری از نظرات سه متخصص که در پژوهش مشارکت نداشتند در مورد یافته های پژوهش مورد مشورت قرار گرفتند. همچنین جهت بررسی قابلیت تایید پذیری از ثبت و ضبط تمامی مصاحبه ها و بررسی آنان در زمان های مورد نیاز استفاده گردید. در بخش کیفی تحقیق جهت بررسی پایایی، از کمیته های تخصصی استفاده گردید. بدین صورت که از اعضای این کمیته تخصصی جهت کدگذاری موازی برخی مصاحبه ها و همچنین ارزیابی و برنامه های مربوط به مصاحبه ها استفاده شد. همچنین با توجه به مصاحبه های انجام شده، عواملی شناسایی گردید که این عوامل به عنوان ابزار گردآوری تحقیق در بخش کمی استفاده گردید. این پرسشنامه به دو بخش کلی ویژگی های جمعیت شناختی و سؤال های آن که با توجه روش دیمتال طراحی شده بود. روایی این پرسشنامه با توجه به بررسی نظرات خبرگان مورد تأیید قرار گرفت. میزان پایایی کلی این پرسشنامه نیز پس از محاسبه آلفای کرونباخ، میزان ۰/۸۵ مشخص گردید. همچنین در قسمت تجزیه و تحلیل کمی تحقیق، از روش دیمتال استفاده شد. به علت اینکه روش دیمتال روابط میان عوامل را مورد بررسی قرار می دهد و مشخص می نماید که تأثیر بر یک عامل سبب تأثیرگذاری بر سایر عوامل می گردد از روش فوق جهت مطالعه و تحلیل روابط میان عوامل مؤثر بر توسعه سواد ارتباطی در میان معلمان تربیت بدنی استفاده گردید. کلیه فرایند تجزیه و تحلیل داده های تحقیق در نرم افزار EXCEL انجام شد.

یافته های پژوهش

یافته های توصیفی مربوط به نمونه های آماری تحقیق حاضر در جدول ۱ به نمایش گذاشته شده است.

جدول ۱: یافته های توصیفی تحقیق

Table 1: Descriptive findings of the research

ویژگی های جمعیت شناختی	گروه ها	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۸	۶۱/۵
	زن	۵	۳۸/۵
	دکتری	۱۰	۷۶/۹
سطح تحصیلات	کارشناسی ارشد	۳	۲۳/۱
	زیر ۳۵ سال	۳	۲۳/۱

۴۶/۱	۶	سال ۵۰-۳۵
۳۰/۸	۴	بالای ۵۰ سال

نتایج توصیفی پژوهش نشان داد که نمونه‌های پژوهش شامل ۶۱/۵٪ مرد و ۳۸/۵٪ زن بودند. همچنین از این میان نمونه‌های پژوهش افراد دارای مدرک تحصیلی دکتری با ۷۶/۹٪ بیشترین تعداد را دارا می‌باشند. نتایج توصیفی نشان داد که افراد با رده سنی ۳۵-۵۰ سال با ۴۶/۱ درصد بیشترین فراوانی را دارا بودند. جدول شماره ۲، مقوله‌های حاصل از کدگذاری باز را به نمایش گذاشته است.

جدول ۲: کدگذاری باز

Table 2: Open coding

فراوانی	مقوله‌ها
۱۱	بهبود توانایی‌های اجتماعی معلمان تربیت‌بدنی
۱۰	خودآگاهی در میان معلمان تربیت‌بدنی در خصوص وضعیت سواد ارتباطی آنان
۸	شناسایی شخصیت‌های درون‌گرا در میان معلمان تربیت‌بدنی
۹	بهبود رفتارهای شهروندی سازمانی در معلمان تربیت‌بدنی
۹	بهبود روحیه تعاملات اجتماعی معلمان تربیت‌بدنی
۹	بهبود اعتمادبه‌نفس معلمان تربیت‌بدنی
۱۰	بهبود نگرش مطلوب معلمان تربیت‌بدنی در خصوص سواد ارتباطی
۱۱	پویاسازی محیط مدارس در مسیر تعامل اجتماعی
۹	شفاف‌سازی وضعیت پتانسیل موجود در مسیر رشد سواد ارتباطی
۹	ایجاد محرک‌های محیطی در مسیر توسعه سواد ارتباطی
۹	ایجاد فرهنگ تعاملات اجتماعی در آموزش و پرورش
۷	اطلاع‌رسانی در خصوص اهمیت سواد ارتباطی
۹	ایجاد دغدغه در جهت بهبود سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی
۹	ایجاد الگوهای مناسب در مسیر رشد سواد ارتباطی
۹	ایجاد استانداردهای ارزیابی در جهت سنجش سواد ارتباطی
۱۰	قانون‌گذاری در حوزه سواد ارتباطی
۸	تطابق استانداردهای شغلی موجود در سازمان‌ها با اهداف سواد ارتباطی
۸	بازنگری و اصلاح شرح شغل‌های کارکنان با تأکید بر سواد ارتباطی
۸	توجه به سواد ارتباطی در روند جذب معلمان تربیت‌بدنی
۸	بهبود زیرساخت‌های فنی در مسیر تعامل اجتماعی
۷	ایجاد فضای مجازی در جهت بهبود تعاملات اجتماعی معلمان تربیت‌بدنی
۸	ایجاد بانک‌های اطلاعاتی در خصوص روند توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی
۹	استفاده از ابزارهای دیجیتال جهت شکل‌گیری و بهبود سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی
۹	آموزش تعاملات اجتماعی در میان معلمان تربیت‌بدنی
۱۰	ایجاد سرفصل‌های آموزشی در خصوص بهبود سواد ارتباطی
۱۱	به‌روزرسانی استانداردهای عملی در حوزه سواد ارتباطی
۸	بهبود محتوا در حوزه سواد ارتباطی
۹	وجود کرسی‌های مشورتی جهت توسعه سواد ارتباطی
۹	دانش مدیران وزارت ورزش و جوانان نسبت به سواد ارتباطی
۹	حمایت مدیران ارشد از سواد ارتباطی در میان معلمان تربیت‌بدنی
۸	ارزیابی میزان سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی
۸	ایجاد کارگروه‌های فنی در جهت بهبود سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی در وزارت آموزش و پرورش
۸	ایجاد منابع مالی مناسب جهت بهبود سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی
۱۰	پایش معلمان تربیت‌بدنی از منظر توان ارتباطی

۱۱	توجه به سواد ارتباطی در وضع مقررات جدید سازمانی
۸	مشوق‌های شغلی جهت ارتقا عملکرد در خصوص سواد ارتباطی

مطابق با نتایج جدول ۲ مشخص گردید که تعداد ۳۶ مقوله پس از انجام مصاحبه‌های پژوهش و کدگذاری باز استخراج گردید. جدول ۳، کدگذاری محوری انجام‌شده در پژوهش حاضر را نشان می‌دهد.

جدول ۳: کدگذاری محوری

Table 3: Axial coding

مقولات	
عوامل فردی	بهبود توانایی‌های اجتماعی معلمان تربیت‌بدنی
	خودآگاهی در میان معلمان تربیت‌بدنی در خصوص وضعیت سواد ارتباطی آنان
	شناسایی شخصیت‌های درون‌گرا در میان معلمان تربیت‌بدنی
	بهبود رفتارهای شهروندی سازمانی در معلمان تربیت‌بدنی
	بهبود روحیه تعاملات اجتماعی معلمان تربیت‌بدنی
عوامل محیطی	بهبود نگرش مطلوب معلمان تربیت‌بدنی در خصوص سواد ارتباطی
	پویاسازی محیط مدارس در مسیر تعامل اجتماعی
	شفاف‌سازی وضعیت پتانسیل موجود در مسیر رشد سواد ارتباطی
	ایجاد محرک‌های محیطی در مسیر توسعه سواد ارتباطی
	ایجاد فرهنگ تعاملات اجتماعی در آموزش و پرورش
عوامل ماهیتی	اطلاع‌رسانی در خصوص اهمیت سواد ارتباطی
	ایجاد دغدغه در جهت بهبود سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی
	ایجاد الگوهای مناسب در مسیر رشد سواد ارتباطی
	ایجاد استانداردهای ارزیابی در جهت سنجش سواد ارتباطی
	قانون‌گذاری در حوزه سواد ارتباطی
عوامل تکنولوژی	تطابق استانداردهای شغلی موجود در سازمان‌ها با اهداف سواد ارتباطی
	بازنگری و اصلاح شرح شغل‌های کارکنان با تأکید بر سواد ارتباطی
	توجه به سواد ارتباطی در روند جذب معلمان تربیت‌بدنی
	بهبود زیرساخت‌های فنی در مسیر تعامل اجتماعی
	ایجاد فضای مجازی در جهت بهبود تعاملات اجتماعی معلمان تربیت‌بدنی
عوامل آموزشی	ایجاد بانک‌های اطلاعاتی در خصوص روند توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی
	استفاده از ابزارهای دیجیتال جهت شکل‌گیری و بهبود سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی
	آموزش تعاملات اجتماعی در میان معلمان تربیت‌بدنی
	ایجاد سرفصل‌های آموزشی در خصوص بهبود سواد ارتباطی
	به‌روزرسانی استانداردهای عملی در حوزه سواد ارتباطی
عوامل مدیریتی	بهبود محتوا در حوزه سواد ارتباطی
	وجود کرسی‌های مشورتی جهت توسعه سواد ارتباطی
	دانش مدیران وزارت ورزش و جوانان نسبت به سواد ارتباطی
	حمایت مدیران ارشد از سواد ارتباطی در میان معلمان تربیت‌بدنی
	ارزیابی میزان سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی
عوامل مدیریتی	ایجاد کارگروه‌های فنی در جهت بهبود سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی در وزارت آموزش و پرورش
	ایجاد منابع مالی مناسب جهت بهبود سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی
	پایش معلمان تربیت‌بدنی از منظر توان ارتباطی
	توجه به سواد ارتباطی در وضع مقررات جدید سازمانی
	مشوق‌های شغلی جهت ارتقا عملکرد در خصوص سواد ارتباطی

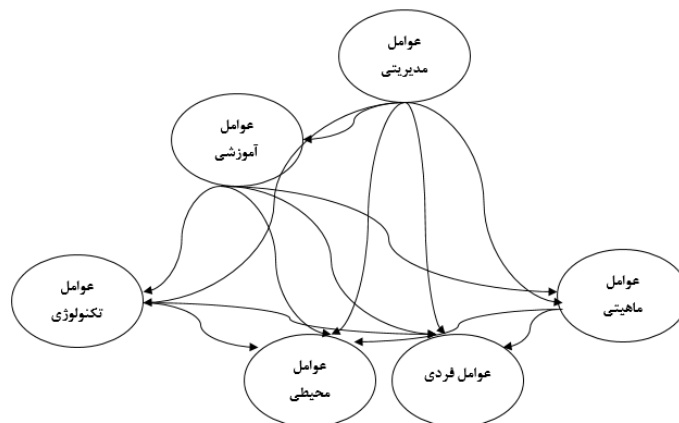
نتایج تحقیق نشان داد که در مجموع ۶ عامل کلی به عنوان عوامل فردی، محیطی، ماهیتی، تکنولوژی، آموزشی و مدیریتی به عنوان عوامل مؤثر بر توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش شناسایی گردید. جهت شناسایی روابط فی مابین عوامل شناسایی شده از روش دیمتل استفاده شد. خروجی روش دیمتل در جدول ۴ به نمایش گذاشته شده است.

جدول ۴: نتایج روش دیمتل

Table 4: Dimtel method results

عوامل	میزان اثرگذاری	میزان اثرپذیری	وضعیت کلی	اثر شبکه	نوع عامل
فردی	۵/۹۵۸	۴/۶۳۸	۱۰/۶۲۳	۱/۳۴۶	علی
محیطی	۵/۱۰۹	۵/۰۱۹	۱۰/۱۲۹	۰/۰۹۰۱	علی
ماهیتی	۴/۹۷۱	۵/۶۰۳	۱۰/۵۷۵	-۰/۶۳۱	معلولی
تکنولوژی	۴/۷۶۱	۵/۰۸۴	۹/۸۴۵	-۰/۳۲۳	معلولی
آموزشی	۴/۶۸۵	۴/۷۸۸	۹/۴۷۳	-۰/۱۰۳	معلولی
مدیریتی	۴/۶۲۹	۵/۰۰۸	۹/۶۳۷	-۰/۳۷۹	معلولی

با توجه به نتایج جدول بالا مشخص گردید که جنبه‌های حمایتی و عوامل فرهنگی به عنوان عوامل علی و عوامل توانمندی مدیران و کارکنان، زیرساخت‌های فنی، قوانین و مقررات، انگیزش و جنبه‌های سازمانی به عنوان عوامل معلولی مشخص گردید. شکل ۱، نقشه شبکه روابط عوامل مؤثر بر توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش را نشان می‌دهد.

شکل ۱: نقشه شبکه روابط

Figure 1: Relationship network map

مطابق با این الگو مشخص گردید که نقش عوامل مدیریتی و آموزشی در بروز و شکل‌گیری سایر عوامل در جهت توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش مهم و مشخص می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

سواد ارتباطی به عنوان یکی از مسائل مهم در جوامع امروزی مشخص می‌باشد. آموزش سواد ارتباطی به شهروندان در دنیای کنونی، یکی از ضروریات زندگی مدرن است که به تمامی جوانب اساسی جامعه مرتبط می‌گردد از جمله اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و... و به دست آوردن اطلاعاتی جامع درباره‌ی سواد ارتباطی می‌تواند شرایط بهتر زندگی را برای جهانیان فراهم آورد. حال جای بسی تأمل است که آموزش سواد ارتباطی از چه زمانی باید شروع شود مسلماً هرچه آموزش از سنین ابتدایی انجام شود بازدهی بیشتری خواهد داشت به همین دلیل مهم‌ترین ارگان برای شروع این آماده‌سازی آموزش و پرورش است و تعلیم این مهم به آموزگاران و دانش آموزان لازمه‌ی کار است. دانش آموزان و به دنبال آن خانواده‌های آنان با دریافت مفاهیم مربوط به سواد ارتباطی توانایی مقابله با تحریف‌ها و تهاجمات فرهنگی را خواهند داشت سواد ارتباطی برای ما فرصت‌های پیشرفت بیشتری را به وجود می‌آورد. افرادی که این مهارت‌ها را به خوبی در خود تقویت کرده‌اند قدرت جذب بیشتری دارند، سایر افراد به آن‌ها اعتماد می‌کنند و با آن‌ها همکاری می‌کنند. افرادی که با چند برخورد کوتاه اثر خوبی در شما می‌گذارند و شما دوست

دارید که بازم با آنها ارتباط برقرار کنید. قطعاً این افراد برای تقویت مهارت‌های ارتباطی خودشان تمرین کردند. این مسئله سبب گردیده است تا تحقیق حاضر باهدف الگوی روابطی عوامل مؤثر بر توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش طراحی و اجرا گردد. نتایج تحقیق نشان داد که در مجموع ۶ عامل کلی به‌عنوان عوامل فردی، محیطی، ماهیتی، تکنولوژی، آموزشی و مدیریتی به‌عنوان عوامل مؤثر بر توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش شناسایی گردید.

در تحقیقات مختلفی به این مسئله اشاره شده است. قاسمی و راسخ (۲۰۲۰) مشخص نمودند که در مسیر توسعه سواد ارتباطی نیاز است تا جنبه‌های مختلفی را مدنظر قرار داد. پوتری^۱ و همکاران (۲۰۲۱)، هولادی^۲ (۲۰۱۸)، ویمان^۳ (۱۹۷۸) و لارسون^۴ (۱۹۷۸) نیز اشاره داشت که سواد ارتباطی حاصل مسائل فردی و محیطی می‌باشد که این مسئله روند شکل‌گیری و بهبود آن را بیش‌ازپیش مهم تلقی می‌نماید. زارعی بیدسرخ و همکاران (۱۴۰۰) سواد ارتباطی در توسعه متناسب ورزش بسکتبال در شهر کرمانشاه تأثیر داشته است بدین معنی که هر چه میزان توانمندی افراد در ایجاد رابطه با دیگران و میزان بهره‌گیری از شیوه‌های متناسب بیشتر باشد، این امر می‌تواند در پیشرفت حرفه ورزشی اثرگذار باشد. قاسمی و راسخ (۱۳۹۸) در پژوهشی تحت عنوان شناسایی ابعاد سواد ارتباطی: با رویکرد تحلیل مضمون به این نتایج دست یافتند که تمهای اصلی سواد ارتباطی شامل ارتباط مبتنی بر حواس، ارتباط تخصصی و ارتباط در سطوح مختلف بود. تم اصلی ارتباط مبتنی بر حواس مشتمل بر تمهای فرعی سوادهای بینایی، شنوایی، بویایی، لامسه و چشایی بود. تم اصلی ارتباط تخصصی مشتمل بر تمهای فرعی سوادهای سخن گفتن، نوشتن، خواندن، دیدن، زبان بدن، فناوری‌های ارتباطی، ارتباط بین فرهنگی، تبلیغاتی، ارتباط سازمانی، روابط عمومی، روابط بین‌الملل، حقوق شهروندی، مالی، تجاری، هیجانی و پژوهش ارتباطی بود. تم اصلی ارتباط در سطوح مختلف نیز مشتمل بر سوادهای درون فردی، میان فردی، گروهی، جمعی و فرا فردی بود؛ بنابراین باید به این نکته توجه داشت که سرعت تحولات ارتباطی در دنیای امروز، به همان اندازه که ضرورت توجه و تأکید بر سواد ارتباطی را افزایش می‌دهد، به همان اندازه بازنگری و به‌روزرسانی آن را متناسب با تحولات ارتباطی روز افزایش می‌دهد. به نظر می‌رسد درگیر بودن سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی به مجموعه‌ای از عوامل فردی و محیطی سبب گردیده است تا عوامل مختلفی از جمله عوامل فردی، محیطی، ماهیتی، تکنولوژی، آموزشی و مدیریتی به‌عنوان عوامل مؤثر بر توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش مشخص گردد. بدون شک توجه به عوامل فردی، محیطی، ماهیتی، تکنولوژی، آموزشی و مدیریتی می‌تواند تمامی جوانب ایجاد و توسعه سواد ارتباطی را فراهم نماید و این مساله منجر به شکل‌گیری زیرساخت‌های مورد نیاز در مسیر توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی می‌گردد. به صورتی که توجه به عوامل فردی، محیطی، ماهیتی، تکنولوژی، آموزشی و مدیریتی می‌تواند زمینه ساز یک جنبش کلیدی در آموزش و پرورش جهت شناخت از وضعیت سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی و ایجاد راهکارهایی در مسیر توسعه سواد ارتباطی در میان آنان باشد.

مطابق الگو تحقیق مشخص گردید که نقش عوامل مدیریتی و آموزشی در بروز و شکل‌گیری سایر عوامل در جهت توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش مهم و مشخص می‌باشد. به عبارتی توجه به عوامل مدیریتی و آموزشی می‌تواند زمینه جدی در جهت بهبود سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش را فراهم نماید. لویت^۵ (۲۰۰۱)، کوندو^۶ (۲۰۱۳) و گیبسون و همکاران (۲۰۲۱) اشاره داشتند که آموزش یکی از مسائل مهمی می‌باشد که می‌تواند سواد ارتباطی را به‌صورت مطلوبی ارتقا دهد. سایناین^۷ و همکاران (۲۰۲۰) نیز مشخص نمودند که جنبه‌های مدیریتی از جمله ایجاد شرح شغل‌های مشخص و مدون می‌تواند نقش مهمی در بهبود سواد ارتباطی در میان کارکنان داشته باشد. با این توجه می‌توان چنین اعلام داشت که نتایج تحقیق حاضر در این خصوص با نتایج تحقیقات لویت (۲۰۰۱)، کوندو (۲۰۱۳)، گیبسون و همکاران (۲۰۲۱) و سایناین و همکاران (۲۰۲۰) همسو می‌باشد. به نظر می‌رسد عوامل آموزشی و مدیریتی به‌واسطه ایجاد

1 Putri

2 Holladay

3 Wiemann

4 Larson

5 Levitt

6 Kundu

7 Sainain

بسترهای فردی و محیطی و ایجاد رویه‌های عملیاتی در جهت ارتقا سیستم‌های فنی و همچنین بسترسازی در جهت بهبود سواد رسانه‌ای می‌تواند زمینه جدی جهت توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش فراهم نماید. توجه به عوامل مدیریتی و آموزشی می‌تواند بستر دانشی در مسیر توسعه سواد ارتباطی را فراهم نماید و شرایطی جهت ارتقا سطح آگاهی معلمان تربیت‌بدنی از وضعیت سواد ارتباطی خود گردد. به عبارتی یکی از کارکردهای الگو طراحی شده در تحقیق حاضر توجه به دانش و آگاهی به عنوان یک ابزار کلیدی و پایه در مسیر توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی است. در مسیر توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی پیشنهاد می‌گردد ضمن توجه به برخی عوامل مهم از جمله مدیریتی و آموزشی بستری در جهت پیاده سازی این عوامل فراهم نمود. بدین صورت که پیشنهاد می‌گردد تا نظام ارزیابی در جهت کشف وضعیت سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی فراهم گردد. به صورتی که در این نظام سطح بندی معلمان تربیت‌بدنی با توجه به وضعیت سواد ارتباطی آنان شکل گیرد. با توجه به نتایج تحقیق حاضر پیشنهاد می‌گردد تا با ایجاد بانک‌های اطلاعاتی در خصوص روند توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی و ارزیابی مدون معلمان تربیت‌بدنی در خصوص وضعیت این مسئله؛ شرایطی جهت اشراف محیطی بر سواد ارتباطی در میان معلمان تربیت‌بدنی را فراهم نمود. همچنین با توجه به نتایج تحقیق حاضر پیشنهاد می‌گردد تا با پویاسازی محیط مدارس در جهت بهبود تعاملات اجتماعی و ایجاد محرک‌های محیطی در مسیر توسعه سواد ارتباطی؛ شرایطی جهت توسعه سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش را فراهم نمود. با توجه به نتایج تحقیق حاضر پیشنهاد می‌گردد تا تطابق استانداردهای شغلی موجود در سازمان‌ها با اهداف سواد ارتباطی و همچنین بازنگری و اصلاح شرح شغل‌های کارکنان با تأکید بر سواد ارتباطی شرایطی جهت بهبود دغدغه در میان معلمان تربیت‌بدنی در جهت بهبود سواد ارتباطی معلمان تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش را فراهم نمود. در جهت انجام تحقیق حاضر محدودیت‌های شامل عدم وجود ابزار عینی جهت سنجش سطح واقعی سواد ارتباطی و همچنین گستردگی جامعه آماری از منظر سطح تحصیلات، جنسیت، سابقه شغلی و تاثیر این متغیرها بر میزان سواد ارتباطی وجود داشت.

Reference

- [Amrayi, F. \(2021\). The Role of Media Communication and Effective Advertising in Attracting Sponsors for Women's Sports in Lorestan Province, Third National Conference on Sports Communication: *Communication Literacy and Media Literacy in Sports, Shiraz*, 10-1. \(Persian\)](#)
- [Ghasemi, H., Rasekh, N. \(2019\). Identifying the dimensions of communication literacy: with a content analysis approach, *the fifth national conference of the Iranian Scientific Association of Sports Management, Tehran*. \(Persian\)](#)
- [Ghasemi, H., & Rasekh, N. \(2020\). Identifying dimensions of communication literacy: Thematic analysis approach. *Journal of Health Literacy*, 4\(4\), 18-29.](#)
- [Gibson, J. L., Newbury, D. F., Durkin, K., Pickles, A., Conti-Ramsden, G., & Toseeb, U. \(2021\). Pathways from the early language and communication environment to literacy outcomes at the end of primary school; the roles of language development and social development. *Oxford Review of Education*, 47\(2\), 260-283.](#)
- [Holladay, S. J. \(2018\). Communication Literacy. *The international encyclopedia of strategic communication*, 1-5.](#)
- [Isidora. \(2020\). "Effective performance management of inter-organisational collaborations through the construction of multiple identities." *International Journal of Business Performance Management* 18, 2, 236-251.](#)
- [Katz, L. F., & Krueger, A. B. \(2019\). The rise and nature of alternative work arrangements in the United States, 1995–2015. *ILR review*, 72\(2\), 382-416.](#)
- [Kundu, V. \(2013\). Promoting Communication Literacy Education for Human Development: An Indian Entitlement. *Science Communicator*, 90.](#)
- [Larson, C. E. \(1978\). Assessing communication literacy: Problems in assessing functional communication. *Communication Education*, 27\(4\), 304-309.](#)
- [Liu, J. C., Mabrey III, P. E., Rufò, J. R., & Miller, E. \(2017\). Synchronous "elevator pitch": Teaching digital communication literacy with peer consultation and self-assessment. In *Unplugging the Classroom* \(pp. 137-147\). Chandos Publishing.](#)
- [Majidi, N. Shaygan, J. \(2018\). The Relationship between Effective Management and Organizational Communication with the Organizational Dynamics of Sports Experts of the Ministry of Sports and Youth, *The Second National Conference on Achievements in Sports Science and Health, Ahvaz*. 8-1. \(Persian\)](#)

- [Marefat, R.; Mansoorian, Y. Zerehsaz, M. \(2018\). A review of articles in the field of information literacy and research methods used in them, Journal of Library and Information Science, 7 \(2\). 129-143. \(Persian\)](#)
- [Pasande, P., & Tari, E. \(2020\). Communication Competency and Ability to Adapt To Performance through Working Spirit. Journal luxnos, 6\(1\), 53-63.](#)
- [Poczwardowski, A., Lamphere, B., Allen, K., Marican, R., & Haberl, P. \(2020\). The 5C's model of successful partnerships in elite beach volleyball dyads. Journal of Applied Sport Psychology, 32\(5\), 476-494.](#)
- [Putri, K. Y. S., Ambarwati, N. S. S., Hadiyanto, A., Istiyanto, S. B., & Hafni, R. D. \(2021\). Intervening Health Behavior in Health Communication Literacy on Public Health in the 2020-2021 Pandemic. HISPISI: Himpunan Sarjana Ilmu-Ilmu Pengetahuan Sosial Indonesia, 1\(1\), 259-264.](#)
- [Qeshmi, M. Nasiri, F. \(2021\). Investigating the mediating role of information literacy in the relationship between communication skills and entrepreneurial self-efficacy. Quarterly Journal of Education Technology, 4 \(15\). \(Persian\)](#)
- [Rumata, V. M., & Sakinah, A. M. \(2020\). The impact of internet information and communication literacy and overload, as well as social influence, on ICT adoption by rural communities. Asia-Pacific Journal of Rural Development, 30\(1-2\), 155-174.](#)
- [Sainain, N. S. N. M., Omar, R., Ismail, H., Mamat, N., & Abdullah, R. \(2020\). Parental knowledge and development of languages and literacy, communication and socializations in the early childhood education. Master of Education in Sultan Idris Education University.](#)
- [Zarei Bidsorkhi, A. Faraziani, F. \(2021\). Evaluating the role of communication literacy in the proper development of basketball in Kermanshah, the third national conference on sports communication: communication literacy and media literacy in sports, Shiraz. 11-1. \(Persian\).](#)

Relationship model of factors affecting the development of communication literacy of physical education teachers in the Ministry of Education

Zahra Javaheri Ghasem Pour ¹, Hamid Ghasemi ^{2*}, Nazanin Rasekh³

1. PhD Student of Sports Management, Hamedan Branch, Islamic Azad University, Hamedan, Iran
2. Associate Professor, Department of Sport Management, Tehran Branch, Payam- Nour University, Tehran, Iran
3. Assistant Professor, Department of Sport Management, Institute of Physical Education, Tehran, Iran

*Ghasemi_H@yahoo.com

Received: 2023/08/17

Accepted: 2024/04/05

Published: 2024/07/15

Abstract

The current research was designed and implemented with the aim of designing an interactive model of factors affecting the development of communication literacy of physical education teachers of the Ministry of Education. The current research method was mixed (qualitative-quantitative). The statistical population of the research included elites in the field of research, for this purpose, 13 people were identified as the research sample according to the purposeful sampling method. The research collection tool included a researcher-made questionnaire and a semi-structured interview. In the qualitative part of the research, believability, transferability, and verifiability were used to check validity. The validity of the questionnaire was examined according to the opinion of experts. Also, the reliability of this questionnaire was checked using Cronbach's alpha method ($\alpha = 0.85$). In the quantitative analysis part of the research, Glaser's grounded theory method and open, axial and theoretical coding were used. In the quantitative analysis part of the research, Dimtel method was used. All research data analysis process was done in EXCEL software. The results of the research showed that a total of 6 general factors such as individual, environmental, nature, technology, educational and managerial factors were identified as effective factors on the development of communication literacy of physical education teachers of the Ministry of Education. According to the model, it was determined that the role of managerial and educational factors in the emergence and formation of other factors in the development of communication literacy of physical education teachers of the Ministry of Education is important and clear.

Keywords: communication literacy, communication, social interactions, social environment, teacher.